

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ ТА
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖЕНО
Факультет гуманітарно-педагогічний
19 червня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

ПОЛІТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність 053 «Психологія»

Освітня програма «Психологія» (ОС Бакалавр)

Факультет гуманітарно-педагогічний

Розробники: професор кафедри психології, доктор психологічних наук,
професор, Мирослава САДОВА

Київ – 2025 р.

1. Опис навчальної дисципліни

«Політична психологія»

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, ступінь вищої освіти		
Галузь знань	05 «Соціальні та поведінкові науки»	
Спеціальність	053 «Психологія»	
Ступінь вищої освіти	«Бакалавр»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота)		
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	3	
Семестр	6	
Лекційні заняття	30 год.	4 год
Практичні, семінарські заняття	30 год.	6 год
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	60 год.	110 год
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних	4 год.	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – забезпечення розуміння механізмів формування політичних уявлень у масових, групових та індивідуальних суб'єктів влади; надання інформації, важливої для вирішення практичних проблем щодо політичної участі, політичного лідерства, політичних цінностей та настанов; мотивів, що впливають на політичну поведінку, індивідуальну, групову та масову свідомість; розвиток умінь добирати методи для вивчення політичного лідерства, політичних цінностей та установок, мотивів, що впливають на політичну поведінку, політична соціалізація, індивідуальної, групової та масова політичної свідомості; формування професійного психологічного мислення (знання психології політичного індивіда, проблематики психології влади і політичної еліти).

Завдання курсу – озброїти знаннями щодо аналізу психологічних механізмів політики та виробленні практичних рекомендацій з оптимального здійснення політичної діяльності на всіх її рівнях.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є внутрішні, психологічні механізми політичної поведінки суб'єктів політики.

Набуття компетентностей:

загальні компетентності (ЗК):

- ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності психолога в різних сферах практики.
- ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК4. Здатність вчитися, оволодівати сучасними знаннями у тому числі в полікультурному просторі.
- ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним, критично сприймати інформацію, оцінювати хід та результати власної професійної діяльності.
- ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення у ситуаціях власної професійної діяльності.
- ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність) у професійній сфері.
- ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії як у повсякденному, так і професійному житті.
- ЗК9. Здатність працювати в команді, умінь організовувати роботу команди.
- ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

- СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.
- СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.
- СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків людини на різних вікових етапах її розвитку, а також різних груп (у тому числі в контексті організації заходів раннього втручання).
- СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел, у тому числі іншомовних.
- СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.
- СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.
- СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Програмні результати навчання (ПРН) ОП:

ПРН 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища в нормі та патології, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПРН 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ, можливості їх коригування у контексті професійних завдань.

ПРН 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. іноземних та з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПРН 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПРН 13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПРН 14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.

ПРН 15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПРН 16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПРН 17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності, мати активну громадську позицію та патріотичне ставлення до своєї країни.

ПРН 18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

3. Програма та структура навчальної дисципліни повного терміну денної та заочної форми навчання:

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усь ого	у тому числі					усь го	у тому числі				
		л.	пр.	лаб.	інд.	ср.		л.	пр.	лаб.	інд.	ср.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовний модуль 1. Теоретичні засади політичної психології												
Тема 1. Тема 1. Вступ до політичної психології. Предмет політичної психології	8	2	2			4	9	2				7
Тема 2. Тема 2. Основні поняття та категорії політичної психології. як логічний і методологічний апарат	8	2	2			4	9		2			7
Тема 3. Тема 3. Політика як об'єкт політичної психології	8	2	2			4	9	2				7
Тема 4. Тема 4. Політична психологія влади	8	2	2			4	9		2			7
Тема 5. Тема 5. Психологія політичної соціалізації особистості	8	2	2			4	7					7
Тема 6. Політична психологія мас	8	2	2			4	7					7
Тема 7. Політична психологія масової поведінки	8	2	2			4	7					7
Тема 8. Проблема прогнозування розвитку масових настроїв	8	2	2			4	7					7
Разом за змістовим модулем 1	64	16	16			32	64	4	4			56
Змістовний модуль 2. Психологія політичного виявлення і соціально-політичні технології												
Тема 1. Психологія соціальних груп у політиці	8	2	2			4	7					7
Тема 2. Психологія політичного лідерства	8	2	2			4	7					7

Тема 3. Технології іміджмейкерства	8	2	2			4	7					7
Тема 4. Технології прийняття та впровадження політичних рішень	8	2	2			4	7					7
Тема 5. Технології регулювання політичних конфліктів	8	2	2			4	7					7
Тема 6. Технології проведення політичних переговорів та консультацій	8	2	2			4	7					7
Тема 7. Технологія організації виборчої кампанії	8	2	2			4	14		2			12
Разом за змістовим модулем 2	56	14	14			28	56	0	2			54
Усього годин	120	30	30			60	120	4	6			110

4. Теми лекцій

№ з/П	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до політичної психології. Предмет політичної психології	2
2	Основні поняття та категорії політичної психології. як логічний і методологічний апарат	2
3	Політика як об'єкт політичної психології	2
4	Політична психологія влади	2
5	Психологія політичної соціалізації особистості	2
6	Політична психологія мас	2
7	Політична психологія масової поведінки	2
8	Проблема прогнозування розвитку масових настроїв	2
9	Психологія соціальних груп у політиці	2
10	Психологія політичного лідерства	2
11	Технології іміджмейкерства	2
12	Технології прийняття та впровадження політичних рішень	2
13	Технології регулювання політичних конфліктів	2
14	Технології проведення політичних переговорів та консультацій	2
15	Технологія організації виборчої кампанії	2
	Всього:	30

5. Теми практичних занять

№ з/П	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до політичної психології. Предмет політичної психології	2
2	Основні поняття та категорії політичної психології. як логічний і методологічний апарат	2
3	Політика як об'єкт політичної психології	2
4	Політична психологія влади	2
5	Психологія політичної соціалізації особистості	2
6	Політична психологія мас	2
7	Політична психологія масової поведінки	2

8	Проблема прогнозування розвитку масових настроїв	2
9	Психологія соціальних груп у політиці	2
10	Психологія політичного лідерства	2
11	Технології іміджмейкерства	2
12	Технології прийняття та впровадження політичних рішень	2
13	Технології регулювання політичних конфліктів	2
14	Технології проведення політичних переговорів та консультацій	2
15	Технологія організації виборчої кампанії	2
	Всього:	30

6. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до політичної психології. Предмет політичної психології	4
2	Основні поняття та категорії політичної психології. як логічний і методологічний апарат	4
3	Політика як об'єкт політичної психології	4
4	Політична психологія влади	4
5	Психологія політичної соціалізації особистості	4
6	Політична психологія мас	4
7	Політична психологія масової поведінки	4
8	Проблема прогнозування розвитку масових настроїв	4
9	Психологія соціальних груп у політиці	4
10	Психологія політичного лідерства	4
11	Технології іміджмейкерства	4
12	Технології прийняття та впровадження політичних рішень	4
13	Технології регулювання політичних конфліктів	4
14	Технології проведення політичних переговорів та консультацій	4
15	Технологія організації виборчої кампанії	4
	Всього:	60

7. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист лабораторних / практичних, розрахункових / графічних робіт, проєктів;
- пірінгове оцінювання, самооцінювання.

8. Методи навчання:

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод проєктного навчання;
- метод перевернутого класу, змішаного навчання;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи, мозкового штурму.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінюють знання здобувача вищої освіти за 100-бальною шкалою, яку переводить у національну оцінку згідно з чинним «Положенням про екзамени та заліки у НУБіП України».

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1.		
Лекції (за наявності оцінювання)		-
Лабораторна/практичні роботи		10
Самостійні роботи (за наявності)		5
Модульна контрольна робота 1.		30
Разом за модулем 1		100
Модуль 2.		
Лекції (за наявності оцінювання)		-
Лабораторна/практичні роботи		10
Самостійні роботи (за наявності)		5
Модульна контрольна робота 2.		30
Разом за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$	
Екзамен/залік	30	
Разом за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	
Курсовий проєкт/робота (за наявності)		-

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	<i>НАПРИКЛАД:</i> роботи, які здають із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності:	<i>НАПРИКЛАД:</i> списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонено (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові покликання на використану літературу
Політика щодо відвідування:	<i>НАПРИКЛАД:</i> відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в онлайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Методичне забезпечення

1. Садова М.А. Політична психологія: ЕНК [для студентів спеціальності «Психологія»]. URL: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3645>
2. Яшник С. В. Методичні матеріали для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Психологія управління». Київ: НУБіП України, 2017. 220 с.

10. Рекомендована література

Основна

1. Головатий М. Ф. Політична психологія: підручник. К.: ЦУЛ, 2009. 400 с.
2. Козирєв М. П. Політична психологія: навч. посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 648 с.
3. Лозинський О. М. Політична психологія: навч. посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2011. 228 с.

4. Матвеев С. О. Політична психологія: навч. посібник. С. О. Матвеев, О. В. Добродум, О. В. Димова; С. О. Матвеев. К.: ЦУЛ, 2003. 216 с.
5. Пірен М. І. Основи політичної психології: навч. посібник. Київ: Міленіум, 2003. 418 с.
6. Політична психологія: конспект лекцій до навчального модуля. М. М. Логунова (уклад.); Українська Академія держ. управління при Президентові України. Київ: УАДУ, 2002. 64 с.
7. Скуловатова О. В. Політична психологія: навч. посіб. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 384 с. 13.
8. Юрій М. Ф., В. І. Павлюк Політична антропологія: навч. посібник. Київ: Дакор, 2008. 408 с.

Допоміжна

1. Авер'янова Н. Сучасна політична еліта: перспективи розвитку. *Ефективність державного управління*. Зб. наук. праць. 2015. Вип. 42. С. 29-38.
2. Сучасний тероризм – причини і прояви. Н. А. Агаєв, М. О. Карпов, В. В. Єфімов та ін. К.: «Молода нація», 2005. 109 с.
3. Арабчук Я. Роль політичних партій в соціалізації особистості. *Гілея: науковий вісник*. Вип. 74. К., 2013. С. 209-213.
4. Дембицька Н., Валюк О. Архітектоніка образу ефективного політика: репрезентації в політичній свідомості молоді. *Соц. психологія*. 2007. № 2. С. 27-40.
5. Бабієва А. Політичне насилля: теоретичний аспект. *Політичний менеджмент*. 2005. № 5. С. 161–168.
6. Баршиполець О. Т. Брехня в інформаційному просторі та міжособовій комунікації: монографія. НАПН України, Інст.-т соц. та політ. психології. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. 648 с.
7. Бахчеван Є. Ф. Основні поняття та характеристики сучасного тероризму. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2014. № 4. С. 29–32.
8. Бойко-Бузиль Ю. Ю. Категорія правосвідомості та її сутність. *Правові реформи в Україні: збірник матеріалів V Всеукраїнської науково-теоретичної конференції* (м. Київ, 16 жовтня 2013 року). К.: НАВС, 2013. 347 с.
9. Бульбенюк С. Психологічний вплив атрибутивних властивостей форм політичної влади. *Політичний менеджмент*. 2012. № 1/2 (52/53). С. 74-81.
10. Траверсе Т. М. Політична психологія: навчальний посібник. Київ: Парламентське вид-во, 2013. 240 с.

Інформаційні ресурси

1. Акаймова А. Політична реклама як процес комунікації. *Віче*. 2011. № 6, березень-24 лютого 2015 року [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/2468/> (дата звернення: 18.04.2023).
2. Негативні психологічні явища у політико-правовій сфері в умовах воєнного конфлікту / В. М. Духневич, О. М. Кочубейник, О. Ю. Осадько, З. Ф. Сіверс ; за наук. ред. В. М. Духневича ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2020. 188 с. Режим доступу: <https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2020/10/DukhnevichMon-maket-1.pdf> (дата звернення: 11.04.2023).
3. Сахань О. М. Непотизм як деструктивна складова сучасної політичної культури України. Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». 2016. № 2 (29). С. 286–293. Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/nepotizm-yak-destruktivna-skladova-suchasnoyi-politichnoyi-kulturi-ukrayini> (дата звернення: 11.04.2023).
4. Соціально-психологічні ресурси розвитку громадянської компетентності майбутніх педагогів: практичний посібник / С. І. Позняк, М. Ю Сидоркіна, І. В. Остапенко, А. О. Краснякова, О. М. Скар; за наук. ред. С. І. Позняк ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2022. 172 с. Режим доступу: <https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/sprrgkmp-2022.pdf> (дата звернення: 11.04.2023).
5. Фокус-групи "Думки та настрої жителів окупованих територій". URL: Режим доступу: <https://www.uifuture.org/publications/reports/24336-dumky/ta/nastroi/jyteliv/okupovanych/terytoriy> (дата звернення: 11.04.2023).
6. Череповська Н., Дідик Н.. Медіапсихологічні ресурси подолання травми війни: практичний посібник / уклад. Н. Череповська ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2020. 210 с. Режим доступу: <https://ispp.org.ua/2021/03/01/n-cherepovska-n-didik-praktichnij-posibnik-mediapsixologichni-resursi-podolannya-travmi-vijni/> (дата звернення: 11.04.2023).
7. Di Turi F. La nuova Russia. Differenze tra il nichilismo europeo e quello russo (8). URL: Режим доступу: <https://dasandere.it/la-nuova-russia-differenze-tra-il-nichilismoeuropeo-e-quello-russo/> (дата звернення: 18.04.2023).
8. Research Paper, 2012. No. WP BRP, 6. Series: Sociology, Moscow: NRU HSE, 02/2012. SSRN-id2011004. ULR: Режим доступу: <http://ssrn.com/abstract=2011004> (дата звернення: 11.04.2023).